

MAIJA SALMI

Paholaisen junassa

Puoli miljoonaa siirtolaista vuodessa matkustaa Meksikon halki tavarajunien katoilla. Matka kohti amerikkalaista unelmaa koituu tuhansien kohtaloksi.

Junassa ei ollut kivaa. Minua janotti, enkä saanut nukkua”, sanoo Saraya, 6. Salvadorilainen tyttö lotraa vedellä siirtolaisten turvakodin pihassa Ixtepecin kylässä, eteläisessä Meksikossa.

Tyttö on juuri matkustanut vanhempiensa kanssa yli kaksi päivää tavarajunassa. Perhe on jättänyt kotimaansa ja suuntaa etsimään uutta elämää Yhdysvalloista.

”Elimme Salvadorissa jengisotien keskellä. Työtä ei juuri ollut ja yrittäjäksi ryhtyminen on mahdotonta, ellei maksa jengeille suojelurahaa. Haluamme toisenlaisen tulevaisuuden tyttärelemme”, nimettöminä pysyttelevät vanhemmat sanovat.

He eivät halua nimiään lehtijuttuun, vaikka se julkaistaankin toisella kielellä, toisella puolella maailmaa. Heitä pelottaa. Valokuviin he kuitenkin suostuvat.

Junamatkalla perhettä uhkailtiin. He joutuivat maksamaan turvallisuudestaan.

”Olemme rikollisjengeille helppoa riistaa, sillä lapsen turvallisuudella on helppo kiristää.”

Loppumatkasta vanhemmat piilottivat tyttärensä junan alle, pyörien akselien päällä olevalle tasanteelle. Tyttö valitti janoa ja väsymystä, mutta vanhemmat eivät voineet muuta.

Vaaroista huolimatta Sarayan perhe on Ixtepecissä vain lepäämässä. Voimien keräämisen jälkeen matka jatkuu.

”Palaaminen ei ole vaihtoehto. Aiomme jatkaa kohti Yhdysvaltoja. Jos se ei onnistu, yritämme elää Meksikossa.”

Rikollisliigoille paholaisen junan valitsevat siirtolaiset ovat onnenpotku. Moni haluaa maksaa suojelusta kojoteiksi kutsutuille saattajille. Suojelua ei kuitenkaan aina ole tarjolla. Päinvastoin: saattajat käyttävät hyväkseen tietoja, joita saavat juniin nousevista ihmisistä.

Siirtolaisten käyttämät junat lähtevät läheltä Guatemalan rajaa. Moni hyppää kyytiin liikkuvaan junaan.

Tilastojen mukaan noin 80 prosenttia junassa matkustavista ihmisistä joutuu ryöstön tai uhkauksen kohteeksi.

KIDNAPPAUKSET ARKIPÄIVÄÄ

Kidnappaukset ovat yleisiä junissa. Sieppauksen riski kasvaa, jos matkustajalla on perhettä Yhdysvalloissa. Jos lunnaita ei makseta, koituu se usein matkustajan kohtaloksi.

Meksikon ihmisoikeuskomissio arvioi vuonna 2010, että pelkästään kyseisen vuoden huhti- ja syyskuun välisenä aikana kidnappattiin yli 11 000 junassa matkustanutta siirtolaista. Suurin osa kidnappauksista oli massakaappauksia, jotka päättyivät ikävästi.

Siirtolaisiin kohdistuvista rikoksista on vaikea saada tietoa, sillä harva paperiton siirtolainen uskaltautuu poliisin puheille. Poliiseilla tiedetään myös olevan yhteyksiä rikollisjengeihin, kuten meksikolaiseen Los Zetasiin ja keskiamerikkalaiseen Mara Salvatruchaan.

Los Zetas tunnetaan Meksikon historian pahimmasta siirtolaisten masamurhasta. Vuonna 2010 reilun sadan kilometrin päässä Yhdysvaltain rajasta sijaitsevasta San Fernandosta löytyi 72 paperittoman siirtolaisen ruumiit. Paholaisen junassa matkanneet siirtolaiset oli kidnapattu ja teloitettu.

ILMAN SUOJAA

Ixtepecissä sijaitseva Los hermanos en el camino -turvakoti tarjoaa siirtolaisille

LAPSEN TURVALLISUUDELLA ON HELPPO KIRISTÄÄ.

FAKTA

JÄNIKSENÄ TAVARAJUNASSA

- ▶ Siirtolaisten käyttämät tavarajunat lähtevät Tapachulasta ja Tenoisesta läheltä Guatemalan rajaa. Siirtolaiset käyttävät kahta eri reittiä. Matkan varrella moni hyppää kyytiin liikkuvaan junaan.
- ▶ Junissa arvioidaan matkustavan 500 000 siirtolaista vuosittain.
- ▶ Meksikossa kuolee vuosittain lähes 9000 ihmistä, joita ei koskaan tunnusteta. Tunnistamattomat ruumiit kuuluvat pääosin huumesodan uhreille ja paperittomille siirtolaisille.
- ▶ Noin 20 000 siirtolaista kidnapataan vuosittain matkan varrella.
- ▶ Poliisit tekevät junaan iskuja, minä vuoksi suuri osa siirtolaisista matkustaa ilman henkilöpapereita.
- ▶ Yli 80 prosenttia junan matkustajista on miehiä. Suurin osa on kotoisin Guatemalasta, Hondurasista ja El Salvadorista. **MS** ◀

hengähdystauon ennen matkan jatkamista. Toiset käyvät suihkussa, syövät ja jatkavat matkaa. Toiset viipyvät pidempään.

Samankaltaisia siirtolaisille tarkoitettuja suojia on paholaisen rautatien varrella useita. Silti suurin osa junaan nousevista nukkuu taivasalla.

Meksikon pääkaupungin tuntumassa sijaitsevan La Lecherian juna-aseman sillan alla majailee suuri joukko siirtolaisia. He odottavat seuraavaa juna, jonka kyytiin hypätä.

Hondurasilainen **Melvin**, 29, on saapunut asemalle aamulla.

”En ole nukkunut neljään päivään.

Junassa meidät ryöstettiin ja minulta vietiin kaikki rahat ja puhelin. En uskalla jatkaa matkaa ennen kuin olen saanut vähän rahaa kokoon”, sanoo Melvin. Hän on matkustanut paholaisen junassa kahdesti aiemminkin.

Aseman kupeessa oli ennen siirtolaisille tarkoitettu turvakoti, mutta se lopetettiin lähistön asukkaiden vastustuksen vuoksi. Guatemalasta kotoisin oleva **Dani**, 28, ja nicaragualainen **Sonya**, 33, ovat nuk-

kuneet rautatiesillä alla kaksi yötä.

”Täällä on paitsi kylmä, myös pelotavaa. Kaikki käyttävät huumeita ja ovat arvaamattomia”, ensimmäistä kertaa junassa matkustanut Sonya sanoo.

Melvinin tapaan Sonya joutui junassa jengien uhkailun kohteeksi. Häntä pelottaa jatkaa matkaa.

”Ilmeisesti Los Zetasiin kuuluvat jengiläiset nousivat junaan tunneliosuuden aikana. Makasimme liikkumatta junan katolla. Onneksi meitä ei huomattu. Jo alkumatkasta jouduimme maksamaan sata dollaria suojelurahaa jengeille. Enempää rahaa ei ollut”, Sonya sanoo.

Naismatkustajien uhkana on myös seksuaalinen väkivalta. Ihmisoikeusjärjestön mukaan raiskaukset ovat tavallisia, ja monet naisista joutuvat mukaan rikollisliigojen pyörittämään seksikauppaan.

MAHDOLLISUUKSIEN MAA

La Lecherian asemalla olevien siirtolaisten tarinoissa toistuvat samat asiat. Yhteistä heille kaikille on halu turvata perheen toimeentulo. Kotimaasta on ollut pakko lähteä.

”Työskentelin tehtaassa, joka suljettiin. Sen jälkeen sain ainoastaan paikan kotiapulaisena, mutta työnantajani jätti palkat maksamatta. Yhdysvalloissa toivon löytäväni mitä tahansa työtä ja palaavani sitten säästöjen kanssa Nicaraguahan”, Sonya suunnittelee. Hänen kolme poikaansa jäivät Nicaraguahan.

Rajan toisella puolella ei ole helppo päästä kiinni leveämpään leipään. Vaikka työtä löytyisi, paperittomien siirtolaisten työoloja ei valvo kukaan. Aina pitää pelätä kiinni jäämistä.

”Onnistuin työskentelemään rakennuksilla kolme vuotta ennen kuin jäin kiinni. Olin vankilassa kolme kuukautta, minkä jälkeen minut palautettiin takaisin Guatemalaan”, Dani kertoo.

Yhdysvallat on tiukasta siirtolaispolitiikastaan huolimatta riippuvainen paperittomien siirtolaisten työvoimasta. Maassa elää arviolta 11 miljoonaa laitonta siirtolaista. Siirtolaisille tämä on mahdollisuus saavuttaa amerikkalainen unelma, joka useimmille tarkoittaa mitä tahansa työtä. Sen vuoksi moni on valmis ryhtymään yhä uudelleen.

”Minulle Yhdysvallat on mahdollisuuksien maa. Omassa kotimaassani mahdollisuuksia on ainoastaan poliitikoilla ja rikollisilla”, neljän lapsen isä Dani toteaa. ◀

MAIJA SALMI

Meksikosta turvaa hakeneiden siirtolaisten määrä on noussut vuoden 2000 parista sadasta noin tuhanteen.

Suojaa turvataloista

Meksikossa on herätty auttamaan maan halki kulkevia siirtolaisia. Monet seurakunnat ovat perustaneet siirtolaisille turvataloja.

► **VÄLI-AMERIKAN KONFLIKTIT** heijastuvat Meksikoon. Väli-Amerikasta lähteneiden siirtolaisten muuttoreittien varrelle on perustettu useita turvataloja. Apua hakevista siirtolaisista suurin osa on kotoisin El Salvadorista, Hondurasista ja Guatemalasta.

Moni siirtolainen on matkalla kohti Yhdysvaltoja, mutta osa jää Meksikoon. Maasta onkin tulossa yhä useamman siirtolaisen määränpää.

Tavat auttaa maan läpi matkaavia siirtolaisia ovat luovia. Junareittien varsilla asuvat ihmiset ovat muun muassa kehittyneille huippuunsa tekniikat, joilla matkustajille saadaan heitettyä liikkuvaan junaan vesipulloja ja ruokaa.

Osa toiminnasta on järjestäytyneempää. Esimerkiksi lähellä Guatemalan rajaa sijaitsevan Comitánin kaupungin lähiössä toimii seurakunnan pyörittämä Casa Mambre. Se on vaatimaton mökki yhden seurakuntalaisen takapihalla. Parin neliömetrin kokoinen mökki on täynnä kerrossänkyjä.

Ensimmäiset Casa Mambren vierat otettiin vastaan vuosi sitten maaliskuussa Nicaraguasta, vaikka talo ei ollut valmis. Naapurit tukevat Casa Mambren toimintaa valmistamalla tarvittaessa aamiaisen ja päivällisen. Seurakuntalaiset valistavat naapuruston asukkaita siirtolaisuuden syistä ja ihmisten ahdingosta.

MATKALLA ON PYSÄHDYTTÄVÄ TÖIHIN

Niin ikään Guatemalan rajan pinnassa sijaitseva Tapachula on merkittävä rajanylityspaikka. Sieltä pääsee kohti pohjoista useita reittejä.

Albergue Belén on seurakunnan ylläpitämä turvatalo kakkerroksisessa vanhassa rakennuksessa. Kaikesta on pulaa,

lakanoista alkaen. Kansainvälinen siirtolaisuusjärjestö IOM on luvannut toimittaa lisää vuodevaatteita.

Albergue Belénin turvatalolla on sopimus YK:n pakolaisjärjestö UNHCR:n kanssa turvapaikanhakijoiden vastaanotosta.

Turvapaikanhakijoiden määrä on kasvanut vuoden 2000 parista sadasta noin tuhanteen. Moni siirtolainen kuulee turvapaikan mahdollisuudesta ensimmäistä kertaa turvatalossa. Jotkut kokeilevat onneaan, koska saavat hakuprosessin ajaksi oikeuden oleskella maassa.

Osa turvataloon tulevista on suunnitellut jatkavansa matkaa suoraan pohjoiseen, Yhdysvaltoihin tai muualle Meksikoon. Ryöstetyksi tuleminen on muuttanut suunnitelmia, tai poliisille on pitänyt maksaa lahjuksia.

Matka voi jatkua vasta, kun on taas varaa lippuun. Siirtolaisten asema Meksikon työmarkkinoilla on heikko. Harvalla on tietoa oikeuksistaan tai varaa neuvotella työehdois-

taan. Suurilla viljelmillä ja rakennuksilla työskenteleekin sekä meksikolaisia että etelästä tulevia siirtolaisia huonoin ehdoin, oikeuksia vailla.

Nyt Albergue Belénissä majailleva **Hernando Martínez** on matkustanut pohjoiseen jo kertaalleen, vuosi sitten. Tulli, rajavartija, poliisi ja maahanmuuttoviranomaiset ovat kukin ryöstäneet miehen ainakin kerran.

Turvapaikan mahdollisuudesta Martínez kuuli ensimmäisen kerran viime viikolla. Hän esittelee papereitaan: Hondurasin passi ja kolmen tapetun veljen kuolintodistukset.

VIRANOMAISET RYÖSTÄVÄT

Meksikolaisen ihmisoikeusjärjestö Fray Matiasin johtaja **Diego Lorente** kuvailee Väli-Amerikan tilannetta kaoottiseksi.

”Meksikon hallituksen tulisi myöntää, että eteläiset naapurimaat eivät ole demokraattisten hallintojen käsissä. Kaikille pakeneville tulisi myöntää kansainvälistä suojelua. Hallituksella on kuitenkin poliittisia intressejä olla tekemättä tällaista päätöstä.”

Fray Matias -järjestön mielestä pelkkä humanitääriin siirtolaisten tukeminen alkaa olla tiensä päässä. Vaikka ihmisten auttaminen on tärkeää, se ei ratkaise rakenteellisia ongelmia.

Siirtolaiset ovat paperittomia Meksikossa, koska lupajärjestelmä on liian byrokraattinen ja monimutkainen. Paikallisia viranomaiset ryöstävät siirtolaisia sen sijaan, että opastaisivat

Muuttoreitit Meksikon halki

► **SIIRTOLAISTEN KÄYTTÄMÄT** tavarajunat lähtevät Tapachulasta ja Tenosiquesta läheltä Guatemalan rajaa. Yksi matkustusreitti lähtee Comitánista.

oleskeluluvan hakemisessa. Lorenzo näkee järjestöjen tärkeimmäksi tehtäväksi poliittisen vaikuttamistyön.

Chiapasissa San Cristobalin kaupungissa toimiva Voces Mesoamericanos -järjestö tukee siirtolaisten omaa järjestäytymistä. Järjestö myös etsii sukulaisten ja ystävien pyynnöstä ihmisiä, jotka ovat kadonneet matkalla. Osa löytyy turvataloista ja säilöönottokeskuksista, osa kuolleena.

Järjestö onkin edelläkävijä kuolleiden tunnistamisessa. Voces Mesoamericanos on ottanut käyttöönsä argentiinalaisten antropologien kehittämän DNA-pankin, jonka avulla voidaan tunnistaa joukkohaudoista ja aavikolta kuolleena löytyneitä ihmisiä. Kaikkien tilanteeseen ei kuitenkaan saada selvyttä. ◀

MERVI LEPPÄKORPI